

องค์การการค้าโลก (WTO) กับ แนวคิดเรื่องมาตรฐานแรงงานขั้นพื้นฐาน :
ประเด็นปัญหาและทางเลือก

นาย ทวีวัฒน์ เสนาะล้ำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-261-3

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**WORLD TRADE ORGANIZATION (WTO) AND THE CONCEPT OF CORE LABOUR
STANDARDS: ISSUES AND ALTERNATIVES**

Mr. Taweewat Sanohlum

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Laws in Law

Department of Law

Faculty of Law

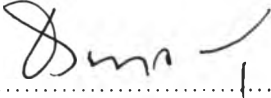
Chulalongkorn University

Academic Year 1999

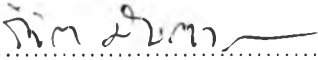
ISBN 974-334-261-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ องค์การการค้าโลก(WTO) กับ แนวคิดเรื่องมาตรฐานแรงงานขั้นพื้นฐาน :
ประเด็นปัญหาและทางเลือก
โดย นายทวีวัฒน์ เสนาะล้ำ
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล

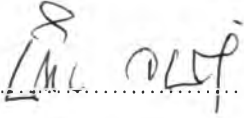
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

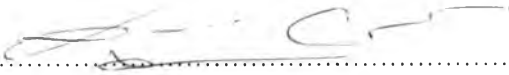

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ธงทอง จันทรางศุ)

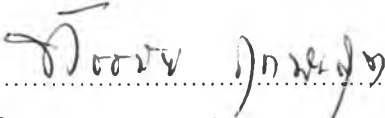
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์วิทิต มั่นตาทิพย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์นิคม จันทรวีฑูร)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุดาศิริ วศวงค์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทชชัมย์ ฤกษ์ะสุด)

ทวิวัฒน์ เสนาะถ้ำ : องค์การการค้าโลก กับ แนวคิดเรื่องมาตรฐานแรงงานขั้นพื้นฐาน : ประเด็นปัญหาและทางเลือก (World Trade Organization and the Concept of Core Labour Standards : Issues and Alternatives) อ. ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สักดา ธนิตกุล, 202 หน้า. ISBN 974-334-261-3.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า ภายใต้กรอบข้อตกลงองค์การการค้าโลกมีแนวทางใดที่สามารถนำมาใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิแรงงานตามมาตรฐานแรงงานขั้นพื้นฐาน (Core Labour Standards) ซึ่งการศึกษานี้ได้นำเรื่องการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรมาเป็นประเด็นสำคัญในการพิจารณา

จากการศึกษาพบว่า ภายใต้บทบัญญัติขององค์การการค้าโลกนั้นยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการเรื่องการคุ้มครองแรงงาน และการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร โดยการนำเรื่องสิทธิแรงงานมาเป็นเงื่อนไขการให้สิทธิยังมีปัญหาเรื่อง การขัดกับหลักการพื้นฐานของการให้สิทธิพิเศษที่จะต้องเป็นการให้โดยไม่หวังการตอบแทน

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า อาจมีแนวทางที่นำมาใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิแรงงาน ซึ่งแนวทางนี้มีอยู่แล้วในข้อตกลงองค์การการค้าโลก คือ กลไกทบทวนนโยบายการค้า (Trade Policy Review Mechanism : TPRM) หรือ การสร้างความร่วมมือกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization) และแนวทางอื่นที่อยู่ภายนอกข้อตกลงองค์การการค้าโลก เช่น ความรับผิดชอบขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ หรือ ความคิดริเริ่มทางสังคม เช่น ประมวลข้อปฏิบัติในที่ทำงาน (Code of Conduct) โครงการฉลากทางสังคม(Social Labelling) ซึ่งแนวทางความริเริ่มนี้อาจนำมาใช้เป็นแนวทางเสริมได้

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิติกร.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

TAWEEWAT SANOHLUM : WORLD TRADE ORGANIZATION AND THE
CONCEPT OF CORE LABOUR STANDARDS : ISSUES AND ALTERNATIVES.
THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. SAKDA THANITKUL, Ph. D. 202pp. ISBN 974-
334-261-3

This thesis aims at studying the approach under the Agreement on the World Trade Organization providing the protection of the Labour right in accordance with the core labour standards. Regarding this study. The Generalized System of Preferences (GSP) is taken into account as Article significant issue.

From the study, it is found that an apparent providing the labour protection does not exist under the provisions of the Agreement on the World Trade Organization. The Generalized System of Preferences granted upon the consideration of the labour right remains questionable in that the preferences should, according to the general principle, be granted on the non-reciprocal basic.

The author however is of the view that the Trade Policy Review Mechanism (TPRM) already provided in the Agreement on the World Trade Organization can be applied to protect the labor right. Besides, the cooperation of the World Trade Organization and the International Labour Organization, and other approaches not provided in the Agreement on the World Trade Organization: to illustrate for instance, the responsibility of the international Labour Organization, or the social initiatives including the Code of Conduct, and the Social Labelling, as one of the integrated measures can also be utilized to protect the labour right.

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิติศ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล ในความกรุณาของท่านที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้แนะนำและช่วยเหลือทางวิชาการแก่ผู้เขียนจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์วิทิต มั่นตราภรณ์ ศาสตราจารย์นิคม จันทรวีฑูร รองศาสตราจารย์สุภาศิริ วรวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัชชฌัย ฤกษ์สุด ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ทั้งได้ให้ข้อคิดคำแนะนำและข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คุณจิรวรรณ อักษรสุวรรณ คุณโกวิท บุรพชรินทร์ คุณจิตธนา กำเนิดเพชร คุณนงนุช ทิพย์เกษร คุณบิณฑิต ธนชัยเศรษฐวุฒิ คุณณภาพร อดิวานิชพงษ์ คุณอุมาพร สุทธิวงศ์ ผู้กรุณาเอื้อเพื่อให้ข้อมูลและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียน

ขอขอบคุณ คุณปัทมาภรณ์ โศภ่งและครอบครัวทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนเสมอมา คุณมณฑาทิพย์ ลิ้มธนะกิจ คุณพรพิมล ชินพัฒน์วานิช เพื่อนผู้มีน้ำใจอย่างดียิ่งต่อผู้เขียน พี่หนู และครอบครัว พี่ ๆ บมจ.ทิพย์ประกันภัย เพื่อน ๆ หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต น้องเล็ก น้องพรและน้องทิพย์

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่ห้องสมุดองค์การแรงงานระหว่างประเทศ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ที่กรุณาให้ผู้เขียนได้ค้นคว้าข้อมูลและอำนวยความสะดวกให้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ท่านภัทรศักดิ์ สิทธิโคตรย์ ท่านสุกัญญา รัตนนาคินทร์ และท่านไพรัช กังวานสุระ ผู้บังคับบัญชาซึ่งส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของผู้เขียน

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่คอยสนับสนุนทั้งกำลังกายและให้กำลังใจแก่ผู้เขียนมาตั้งแต่การศึกษาชั้นต้นจนปัจจุบัน

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบเพื่อบูชาคุณบิดา มารดา และครู อาจารย์ ผู้สั่งสอนอบรมผู้เขียนทุกท่าน แต่หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับและขออภัยมา ณ ที่นี้

ทวีวัฒน์ เสนาะถ้ำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	3
1.3 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	3
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย	4
2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการค้าเสรีกับมาตรฐานแรงงานขั้นพื้นฐาน	5
2.1 ประวัติความเป็นมาและหลักการสำคัญเกี่ยวกับการค้าเสรี ขององค์การการค้าโลก	5
2.1.1 ประวัติความเป็นมาขององค์การการค้าโลก	5
2.1.2 หลักการไม่เลือกปฏิบัติและหลักการต่างตอบแทน	8
2.1.2.1 หลักการไม่เลือกปฏิบัติ.....	9
2.1.2.2 หลักการต่างตอบแทน.....	10
2.1.3 หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง	12
2.2 การยอมรับหลักการไม่ต่างตอบแทนและระบบสิทธิพิเศษ สำหรับประเทศกำลังพัฒนา	16
2.2.1 การยอมรับหลักการไม่ต่างตอบแทน.....	16
2.2.2 ระบบสิทธิพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนา.....	18
2.3 แนวความคิดและที่มาของมาตรฐานแรงงานขั้นพื้นฐาน	20
2.3.1 ความหมายและวัตถุประสงค์ของมาตรฐานแรงงาน ขั้นพื้นฐาน.....	24
2.3.1.1 เสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม.....	27
2.3.1.2 การเกณฑ์แรงงานหรือแรงงานบังคับ.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการค้าเสรีกับมาตรฐานแรงงานขั้นพื้นฐาน (ต่อ)	
2.3.1.3 การเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน.....	39
2.3.1.4 อายุขั้นต่ำในการจ้างงาน.....	44
2.3.2 การกำหนดมาตรฐานแรงงานขั้นพื้นฐาน.....	51
2.3.3 กลไกการบังคับให้ปฏิบัติตามมาตรฐานแรงงาน.....	55
2.3.4 กลไกการตรวจสอบและส่งเสริมมาตรฐานแรงงาน.....	56
2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศกับ	
มาตรฐานแรงงาน	63
2.4.1 ความกังวลเกี่ยวกับเรื่องความสามารถในการแข่งขัน.....	64
2.4.2 ปัญหาเรื่องผลกระทบภายนอกในระดับระหว่างประเทศ	65
2.4.3 การพิจารณาเรื่องมาตรฐานแรงงานใน WTO จากอดีต	
ถึงปัจจุบัน.....	68
3 สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรภายใต้กรอบของข้อตกลงองค์การการค้าโลก	
กับมาตรฐานแรงงานขั้นพื้นฐาน	76
3.1 ความเป็นมาและระบบโครงสร้างการให้สิทธิพิเศษทาง	
ภาษีศุลกากร	76
3.2 การให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรระดับภูมิภาคในกรณีของ	
สหภาพยุโรป	83
3.2.1 ระบบโครงสร้างการให้สิทธิพิเศษ	82
3.2.2 เงื่อนไขการพิจารณาให้สิทธิพิเศษ	90
3.2.3 กรณีศึกษาประเทศเมียนมาร์.....	92
3.3 การให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรระดับประเทศในกรณีของ	
สหรัฐอเมริกา	96
3.3.1 ระบบโครงสร้างการให้สิทธิพิเศษ	96
3.3.2 เงื่อนไขการพิจารณาให้สิทธิพิเศษ	100
3.3.3 กรณีศึกษาประเทศอินโดนีเซีย	102
3.4 ประเด็นปัญหาของกฎหมายให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร	
กับมาตรฐานแรงงานขั้นพื้นฐาน	109
3.4.1 การขัดกับหลักการของข้อตกลงภาค 4 ว่าด้วย	
การค้าและการพัฒนา	110

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		
3	สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรภายใต้กรอบของข้อตกลงองค์การการค้าโลก กับมาตรฐานแรงงานขั้นพื้นฐาน (ต่อ)	
	3.4.2 การบิดเบือนเงื่อนไขการพิจารณาให้สิทธิพิเศษได้ง่าย	111
	3.4.3 ความสำคัญของระบบการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร ในการค้าโลก	112
4	แนวทางการส่งเสริมเรื่องมาตรฐานแรงงานกับการค้าเสรีภายในและภายนอก กรอบของข้อตกลงองค์การการค้าโลก	117
	4.1 แนวทางการส่งเสริมมาตรฐานแรงงานภายในกรอบของ ข้อตกลงองค์การการค้าโลก	117
	4.1.1 การขยายอำนาจพิจารณาของคณะกรรมการทบทวนนโยบาย การค้า (Trade Policy Review Mechanism : TPRM)	117
	4.1.2 การร่วมมือกันระหว่างองค์การการค้าโลก (WTO) กับ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ในการกำหนด มาตรฐานแรงงานที่เกี่ยวกับการค้า	120
	4.2 แนวทางการส่งเสริมมาตรฐานแรงงานภายนอกกรอบของ ข้อตกลงองค์การการค้าโลก	136
	4.2.1 องค์การแรงงานระหว่างประเทศ	137
	4.2.2 การปลูกจิตสำนึกทางสังคม	146
	ก. ประมวลข้อปฏิบัติในสถานที่ทำงาน	146
	ข. มาตรฐาน SA 8000	149
	ค. โครงการฉลากทางสังคม (Social Labelling)	152
	4.2.3 แนวทางอื่น ๆ	160
5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	173
	รายการอ้างอิง.....	179
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวก ก.....	185
	ภาคผนวก ข.....	193
	ประวัติผู้วิจัย.....	202